

Brått för brandbilar, regler redan juli 1906

Grundregler om försiktighet i trafiken har funnits åtminstone sedan 1920 och där finns inga undantag. Andra undantag har dock alltid funnits för brandfordon. Redan den första vägtrafikförordningen, från 1906, medgav brandväsendet undantag från hastighetsbestämmelser. Där skrevs ”Vad nu är stadgat avser icke automobil, som begagnas såsom ambulansvagn eller vid eldfara för brandväsendets räkning.”

Även lokala brandordningar hade trafikregler. På hästbrandkårens tid, 1911 gällde i Karlstad; ”Vid utryckning till eldsvåda eller övning vare det för brandkåren tillåtet att färdas hastigare över stadens gator och allmänna platser, än för andra åkande är medgivet, men skall vid dylika tillfällen från brandkårens fordon givas signal medelst brandhorn eller ringklocka och vare andra trafikanter skyldiga att vika ur vägen”.

Vägförande skulle (på 1920-talet) lämna fri plats för fordon inrättat för transport av sjuka och för brandkårsfordon. 1936 kom tillägget att ge förkörsrätt när sådant fordon nalkas och ger särskild varningssignal.

På 20-talet skulle brandfordon under mörker ha en lykta med kraftigt rött sken framåt. Man fick man även ha kraftigt ljudande ringklocka eller visselpipa, eller siren med genomträngande gäll ton. 1936 anges att man vid påkallande av förkörsrätt skall såsom signalapparat användas kraftigt ljudande ringklocka eller visselpipa eller siren med genomträngande gäll ton eller annan därmed jämförlig anordning och skall dessutom under mörker föras minst en lykta visande kraftigt rött sken. 1951 och 1963 heter det att förare av utryckningsfordon i trängande fall äger rätt att påkalla fri väg. För sådant ändamål skall signal ges med särskild anordning och framtill på fordonet föras minst en lykta med kraftigt rött sken.

I facklitteratur från 1950-talet tolkas det som att ”trängande fall” kunde vara hämta material och återta angelägen beredskap. Behovet av det senare minskade när man fick kommunikationsradio i brandbilarna. Även ett av brandkåren tillfälligt ianspråktaget fordon kunde få framföras under upprepade signaler i tätbebyggt samhälle där det annars rådde tyst trafik. Redan de första förordningarna gav rättigheter även ”för annat fordon då det användes vid eldfara för brandväsendets räkning.”

Rätten fanns att bryta mot både generella trafikregler och lokala trafikföreskrifterna.

Grundregeln om försiktighet berörs i rättsfall där utryckningsfordon varit inblandade under 50- och 60-talen. Normalt bedömdes föraren av utryckningsfordon som vållande. Med rättigheterna har alltid följt ett stort ansvar.

Nya regler kom i slutet av 50-talet. Då ställdes krav på årliga besiktningar av brandbilar och ambulanser. Polisen hade gjort en utredning och då funnit att många sådana fordon var i dåligt skick. Ett annat nytt moment i trafiklagstiftningen var att den som hade till yrke att för annans räkning framföra buss eller sådan lastbil vars totalvikt överstiger 7 ton eller utryckningsfordon ska inneha särskilt tillstånd (trafikkort). Man föreslog en övergångstid på 4-5 år.

Inga större ändringar hade skett 1968 men då kom tillstånd att som kompletterande varning använda roterande eller blixtrande rött sken.

Utdrag ur författningstexter finns på hemsidan under ”Kuriosa”.

Utredning ang. rättsliga synpunkter vid automobilisering av brandkårer – 1916 (?)

Kort översikt till brandkårerna om innehåll i författningar om automobiltrafiken inklusive några prejudikat.

Sedan brandkåren övertagit bilen skall densamma anmälas för besiktning hos någon därtill förordnad besiktningsman. En del brandkårer brukar köpa begagnade bilar och på egna verkstäder montera karosseri. Även då ska förvärvet anmälas.

Något tillstånd till bilkörning i enskild trafik behövdes inte men vederbörande skulle ha fyllt 18 år och ha ett bevis från besiktningsman att den sökande var fullt förtrogen med bilens konstruktion och skötsel samt dess manövrering. Förslag på regler för brandkårens förare angavs i Tidskrift för brandväsendet juli 1914 (band 5 nr 7 sid 79). Allmänna föreskrifter och skyldigheter för framförande av bilar ansågs lämpliga att ta med i brandkårens instruktion. Körning med bil fick ske på allmänväg vars bredd översteg 3,6 meter samt på gata och torgplats. Enskild väg fick bara trafikeras om ägaren hade upplåtit den för biltrafik. Detsamma gällde annat enskilt område. Inget fanns skrivet om detta gällde brandkårens fordon men vägledning kom via ett prejudikat efter att en läkare varit på brådskande tjänsteutövning 1910.

Han skulle till en gård och behövde köra $\frac{3}{4}$ mil på en bygdeväg som inte var upptagen i länsstyrelsens förteckning av vägar som var tillåtna för biltrafik. I tingsrätten yrkade åklagaren på ansvar för läkaren. Häradsrätten tyckte att läkaren skulle frias från straff. Svea hovrätt dömde honom att böta 15 kronor. Läkaren fullföljde talan till Högsta domstolen och skrev att det fanns regler att tillåten högsta hastighet inte ägde tillämpning för bil som användes som ambulansvagn eller vid eldfara för brandväsendets räkning och menade att han enligt lagens grundtanke borde frikännas eftersom nämnda text var avsedd att rädda människoliv. Högsta domstolen friade honom och upphävde hovrättens utslag. I fackpressen framfördes att bestämmelser för framförande av brandväsendet fordon inte var konsekventa.